

HM

21.11.2014

Tarkistettu 26.6.2019

Suunnitelma FSC® -standardin indikaattorin 6.4.1 -luontokohteiden määrittelemiseksi metsätaloustoiminnan ulkopuolelle

Lisenssi: FSC-C123368

Standardin vaatimukset

Suomen FSC-standardin indikaattorin 6.4.1 mukaisesti metsänomistaja jättää määritellyt arvokkaat elinympäristöt ja eräät lajiensuojelun kannalta erityisen tärkeät kohteet metsätalouden ulkopuolelle. Suojelutavoitteita tukevat hoitotoimenpiteet ovat alueilla mahdollisia. Metsänomistajan tulee sertifiointiin liittyessään esittää julkisesti saatavilla oleva suunnitelma kohteiden määrittelemiseksi 4 vuoden kuluessa järjestelmään liittymisestä (alaindikaattori 6.4.1.4). Indikaattorin määritelmät täyttävät kohteet ovat pysyvän suojelun piirissä sertifiointihetkestä alkaen ja ne kirjataan metsäsuunnitelmaan ja säästetään heti niiden löydyttyä (alaindikaattori 6.4.1.5).

Paikkatiedon ylläpito ja tiedon hyödyntäminen arvokkaiden luontokohteiden määrittelemisessä

Tornatorin paikkatietojärjestelmä sisältää kattavat tiedot yhtiön metsien maankäytöstä, kasvupaikoista, puustosta sekä erilaisista erityisarvoista, kuten metsä- ja luonnonsuojelulain mukaisista luontokohteista. Päivittäisen inventointi- ja suunnittelutyön myötä tietomäärä kasvaa ja tarkentuu. Metsävaratieto pidetään ajan tasalla kasvunlaskennalla sekä päivittämällä paikkatietojärjestelmään metsässä tehdyt toimenpiteet.

Tornatorin omien paikkatietoaineistojen rinnalla paikkatiedon ylläpitämisessä ja metsätaloustoimenpiteiden suunnittelussa käytetään myös muiden organisaatioiden ylläpitämiä aineistoja, joista keskeisimpiä ovat Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämät eliölajit-, suojelualue-, pohjavesi- ja kaava-aineistot sekä museoviraston muinaismuistorekisteri. Lisäksi hyödynnetään LIDAR-aineistoja, satelliittikuvia, Metsäkeskuksen avointa metsätietoa sekä SYKEN suojeluaineistoja. Ajantasaisen paikkatietojärjestelmän käyttö toiminnan suunnittelun eri vaiheissa varmistaa luontokohteiden huomioonottamisen metsien käytössä.

Arvokkaiden luontokohteiden huomioiminen toimenpiteiden suunnittelussa

Metsänkäsitteilytoimenpiteiden suunnittelija saa Tornatorin paikkatietojärjestelmästä keskeiset tiedot arvokkaista luontokohteista. Suunnittellessaan hakkuita tai muita töitä, suunnittelijat käyttävät metsäsuunnittelujärjestelmän kaikkien GIS-tietokantojen ja kerrosten tietoja, jotka koskevat kulloinkin kyseessä olevaa toimenpidealuetta. Tornatorilla on metsäsuunnittelujärjestelmässä myös automaattinen omavalvontaominaisuus, jossa jokaisen metsikkökuvion sijainti suhteessa ajantasaisiin metsänkäsitteilyrajoituksiin aiheuttaviin viranomais- ja FIN-/FINIBA-paikkatietoaineistoihin tarkistetaan automatiikalla ilman käyttäjältä vaadittavia toimenpiteitä. Tarkistustulos on nähtävissä metsikkökuvion ominaisuustiedoissa ja kyseisiä tietoja voidaan käyttää myös tietojärjestelmään tallennettavien suunniteltujen toimenpiteiden validoinnissa.

Metsänkäsitteilytoimenpide-ehdotukset suunnitellaan valmiiksi maastokäynneillä. Maastossa suunnittelija tunnistaa toimenpiteiden kohteena olevan tai siihen rajoittuvan alueen tiedossa olevat ja aiemmin havaitsematta jääneet luontokohteet, kuvioi ne paikkatietojärjestelmään omiksi metsikkökuvioiksi, merkitsee maastoon ja rajaa toimenpiteiden ulkopuolelle. Toimenpidesuunnittelu alueilla, joilla on tiedossa olevia tai mahdollisia vaikeasti havaittavia luontokohteita, tehdään sulan maan aikana. Vaikeasti määritettävien kohteiden tulkinnessa käytetään Tornatorin omia asiantuntijoita sekä metsä- ja ELY-keskuksen apua.

Lisäksi, metsäkeskus tarkistaa hakkuutoimenpiteisiin liittyvien metsänkayttöilmoitusten kartat viranomaisaineistojen osalta ja ilmoittaa maanomistajalle, hakkuuoikeuden haltijalle sekä tarvittaessa ELY-keskukselle mikäli katsoo toiminnan vaikuttavan alueen luontoarvoihin.

HM

21.11.2014

Elinympäristökohtaiset toimet 6.4.1-kohteiden määrittämiseksi ja turvaamiseksi

Yleisesti, arvokkaiden luontokohteiden löytyminen ja säilyminen varmistetaan lakien ja ohjeiden noudattamisella, suunnittelijoiden ja toteuttajien koulutuksella sekä yllämainituilla aineistohankinta- ja suunnittelurutiineilla. Tavoitteena on, että arvokkaiden elinympäristöjen luonnonarvot lisääntyvät, kun ne tunnistetaan ja rajataan ja ominaisuudet otetaan huomioon metsän käsittelyssä. Yleisohjeena on säilyttää löytyneet arvokkaat luontokohteet sellaisenaan, sillä käsittelemättömyys edistää monimuotoisuudelle tärkeän lahoppuun muodostumista, jolloin arvokkaihin elinympäristöihin muodostuu pienialaisia lahoppukeskittymiä ja –jatkumojä. Ainoastaan, jos elinympäristölle on ominaista avoimuus ja valoisuus, voidaan tehdä niitä ylläpitäviä hakkuita. Avoimia ja valoisia elinympäristöjä ovat harjujen paahderinteet ja kuivat lehdot sekä kulttuurivaikutteiset tuoreet lehdot ja perinnemaisemat. Suojelutavoitteita tukevia toimenpiteitä tehdään viranomaisen ja tarvittaessa Tornatorin ympäristöasiantuntijan ohjeistuksella. Kiellettyjä toimenpiteitä, kuten metsälakipuron uoman ylittäminen voidaan tehdä vain viranomaisen poikkeusluvalla.

Seuraavassa on luetteloitu kohteittain ne erityiset toimet, jotka varmistavat kohteen löytymisen ja säästymisen metsätaloustoiminnan ulkopuolelle.

6.4.1.1 Lakiperusteiset kohteet:

a) Metsälain 10 §:n erityisen tärkeät elinympäristöt ja

b) Luonnonsuojelulain 29 §:n suojellut luontotyypit

-Kohteet kattavasti Tornatorin paikkatietojärjestelmässä. Tunnetut kohteet havaitaan metsäsuunnittelujärjestelmästä toimenpidesuunnittelun maastotyövaiheessa ja aiemmin havaitsematta jääneet kohteet maastosuunnittelussa. Vaikeasti määritettävien kohteiden ja rajatapausten tunnistamisessa käytetään asiantuntija-apua. Metsäkeskus tarkastaa metsäkäyttöilmoituskuvioiden monimuotoisuustiedot omasta paikkatietojärjestelmästä.

c) Luonnonsuojelulain 39 §:n suurten petolintujen pesäpuut

- Kohteita tallennettu Tornatorin paikkatietojärjestelmään. Mikäli ulkopuolista (esim. Metsäkeskusten) aineistoa on saatavilla, se tarkistetaan. Uusia pesiä syntyy ja vanhoja poistuu käytöstä, minkä vuoksi aineistotarkistuksen lisäksi tärkeitä ovat maastosuunnittelussa tehdyt havainnot. Kohteet löytyvät ohjeiden mukaisella toiminnalla. Metsäkeskus tarkastaa metsäkäyttöilmoituskuvioiden monimuotoisuustiedot omasta paikkatietojärjestelmästä.

d) Luonnonsuojelulain 47 §:n erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikat

-Kohteiden määrittelyn ja turvaamistoimien perustana valtakunnallinen toimintamalli uhanalaisaineiston käytöstä metsätaloudessa, http://kestavametsa.fi/wp-content/uploads/2017/04/Uhanalaistoimintamalli_20122010_p%C3%A4ivitetty-31.1.2017.pdf. Tunnetut kohteet havaitaan toimenpiteiden ennakkosuunnittelun yhteydessä TornaKarttojen SYKE Eliölajit – havaintoaineistosta sekä Tornatorin omista havainnoista paikkatietojärjestelmässä ja maastosuunnittelussa. Mikäli uusi esiintymä havaitaan, on suunnittelija yhteydessä ELY- tai metsäkeskukseen kohdetietojen tarkistamiseksi ja lisäohjeiden saamiseksi. Kohteella selvitetään esiintymän raja, hoitotarve ja metsänkäsittely esiintymän ympärillä. ELY-keskus ryhtyy tarvittaessa valmistelemaan rajauspäättöstä.

Tämän lisäksi Metsäkeskukset tarkistavat metsänkäyttöilmoituksen aluetta koskevat tiedot paikkatietojärjestelmästä myös uhanalaisten lajien esiintymien varalta.

e) Luonnonsuojelulain 49 §:n luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat

*Lajien lisääntymis- ja levähdyspaikoista ei ole saatavissa viranomaisilta kattavaa ennakkotietoa. Toimenpidesuunnittelussa kuitenkin tarkistetaan, onko uhanalaisen lajin **esiintymispaikasta** mahdollisesti ympäristöhallinnon Hertta Eliölajit –aineistoon tehty merkintöjä (esim. liito-orava, punahärö, korpikolva ja muurahaissiniipi). Lisäksi tarkistetaan Tornatorin omat havainnot paikkatietojärjestelmästä sekä tehdään havainnot maastosuunnittelussa. Mikäli uusi esiintymä havaitaan, on suunnittelija tarvittaessa yhteydessä ELY- tai metsäkeskukseen kohdetietojen tarkistamiseksi ja lisäohjeiden saamiseksi. Kohteella selvitetään esiintymän raja, hoitotarve ja metsänkäsittely esiintymän ympärillä.*

Useat luontodirektiivin liitteen IV(a) eläinlajit, esimerkiksi lepäkot, esiintyvät Suomessa melko yleisinä ja runsaina. Lajien esiintymien turvaamisesta ei ole määritelty yleisiä käytäntöjä metsätaloudessa, pl. liito-orava, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen käsittelylle on laadittu ohjeet.

HM

21.11.2014

f) Vesilain 2:11 §:n vesiluontotyypit

-Kohteet määritellään ja rajataan metsänkäsittelytoimenpiteiden maastosuunnitteluvaiheessa. Tavallisesti vesilain vesiluontotyyppien suojelu toteutuu jo metsälain noudattamisen myötä, eikä vesilain mukaisia elinympäristöjä ole tarpeen erikseen merkitä paikkatietojärjestelmään. Lainsäädäntöä, Vesiensuojelusuosituksia ja metsäsertifioinnin vaatimuksia noudattamalla pienvedet turvataan fyysiseltä ja hydrologiselta muuttumiselta sekä ojituksen aiheuttamalta pilaantumiselta metsänkäsittelytoimenpiteissä.

6.4.1.2 Muut aina säästettävät kohteet:

a) Metsälain 10 §:n erityisen tärkeän elinympäristön kriteerit täyttävät kohteet niiden koosta ja alueellisesta yleisyydestä riippumatta

-Kohteet merkitty kattavasti paikkatietojärjestelmään, sillä Tornatorin toimintaohjeena on pitkään ollut myös laaja-alaisten ja alueellisesti ei-harvinaisten metsälain 10 §:n erityisen tärkeän elinympäristön kriteerit täyttävien kohteiden säilyttäminen ja rajaaminen metsänkäsittelyn ulkopuolelle. Aiemmin havaitsemattomat kohteet määritetään ja rajataan metsätaloustoiminnan ulkopuolelle toimenpidesuunnittelun yhteydessä heti niiden löydyttyä. Kohteet luetaan Tornatorissa metsälakikohteiden joukkoon.

Runsalahopuustoiset metsät

b) Erikseen määritellyt runsalahopuustoiset kangasmetsät ja turvekankaat (Liite 7),

c) vanha- ja lahopuustoiset metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot (Liite 8),

d) kuusivaltaiset varttuneet ja sitä vanhemmat tuoret lehdot, joissa lahopuuta (vähintään 10 vuoden aikana muodostunutta, rinnankorkeusläpimitta > 10 cm) yli 15 m³/ha,e) sekapuustoiset varttuneet ja sitä vanhemmat lehdot, joissa lahopuuta (vähintään 10 vuoden aikana muodostunutta, rinnankorkeusläpimitta > 10 cm) yli 10 m³/ha jaf) puustorakenteeltaan luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset varttuneet tai sitä vanhemmat lehtipuustoiset (>50 %) lehdot, joissa on lehtilahopuuta yli 5 m³/ha

-Kohteet määritetään, rajataan ja tallennetaan Tornatorin paikkatietojärjestelmään toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Tornatorin paikkatietojärjestelmään on tallennettu PEFC-sertifioinnin 10 c) –kriteerin perusteella ”puustoltaan vanhoja metsiä”, joiden katsotaan aina täyttävän 6.4.1.2 b) –kohdan määritelmän. Lisäksi kohteita kartoitetaan tekemällä kohdennettua maastoinventointia metsikkökuvioille, joiden ominaisuustietojen perusteella voidaan arvioida täyttävän runsalahopuustoisen kohteen määritelmän. Sidosryhmiltä tulevat havainnot tarkistetaan aina maastossa ennen toimenpiteiden toteutusta.

g) Vesitaloudeltaan luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset kosteat lehdot sekä lehdot, joissa on vanhoja, kookkaita tai lahovikaisia jalopuita

Jalopuukohteita merkitty Tornatorin paikkatietojärjestelmään luonnonsuojelulain 29§:n perusteella. Mahdolliset tiedossa olevat kohteet tarkastetaan järjestelmästä ja aiemmin havaitsematta jääneet kohteet löydetään toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Uudet kohteet merkitään paikkatietojärjestelmään.

h) Tulvametsät

-Kohteita tallennettu Tornatorin paikkatietojärjestelmään PEFC-sertifioinnin kriteerin 10 c) perusteella. Mahdolliset tiedossa olevat kohteet tarkastetaan järjestelmästä ja aiemmin havaitsematta jääneet kohteet löydetään toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Uudet kohteet merkitään paikkatietojärjestelmään.

i) Kuusivaltaiset supat (Meriluoto & Soininen 1998)

-Kohteita tallennettu Tornatorin paikkatietojärjestelmään PEFC-sertifioinnin kriteerin 10 c) perusteella. Mahdolliset tiedossa olevat kohteet tarkastetaan järjestelmästä ja aiemmin havaitsematta jääneet kohteet löydetään toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Uudet kohteet merkitään paikkatietojärjestelmään.

j) Uomiltaan luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset joet ja purot ranta-alueineen (vähintään 20 m puustoinen rantavyöhyke) sekä lähteet vastaavalla vyöhykkeellä ja

k) eri-ikäisrakenteiset tai näkyvästi lahopuustoa sisältävät vesistöjen ja pienvesien reunametsät (vähintään 30 m puustoinen rantavyöhyke)

-Vesistöjen suojavyöhykkeet rajataan erillisen paikkatietoanalyysin perusteella etukäteen omiksi metsikkökuvioikseen metsäsuunnittelujärjestelmään. Kohteet, joiden suojavyöhykkeen leveyttä ei voida päätellä paikkatietojärjestelmässä olevien metsikkökuvion ominaisuustietojen perusteella, tarkistetaan erillisinventointina maastossa. Lisäksi aina toimenpidesuunnittelun yhteydessä tarkistetaan, että

HM

21.11.2014

suojavyöhykkeen leveys vastaa kohteen ominaispiirteitä ja mahdolliset muutoksen tallennetaan paikkatietojärjestelmään.

l) Luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset fladat ja kluuvijärvet ranta-alueineen (vähintään 30 m vyöhykkeellä)

-Aiemmin tuntemattomat kohteet määritetään, suojavyöhykkeet rajataan ja tallennetaan Tornatorin paikkatietojärjestelmään toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Fladojen ja kluuvijärvien vesialtaat ovat vesilain 2:11 §:n suojelemia vesiluontotyyppisiä. Koska Tornatorin tilat sijaitsevat pääasiassa Itä-Suomessa ja fladat ja kluuvijärvet Pohjanmaan maankohoamisrannikolla, on kyseisten vesiluontotyyppien löytyminen Tornatorin mailta verraten harvinaista.

m) Maankohoamisrannikon metsien luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset kehityssarjat tai yksittäiset edustavat kehityssarjan osat

-Aiemmin tuntemattomat kohteet määritetään, rajataan ja tallennetaan paikkatietojärjestelmään toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Maankohoamisrannikon metsät kuuluvat METSO-ohjelman avulla säilytettäviin elinympäristöihin. Kyseinen luontokohde on harvinainen Tornatorin mailla johtuen yhtiön tilojen maantieteellisestä sijoittumisesta.

n) Vesitaloudeltaan luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset korvet, rämeet, nevat, letot ja metsäluhdut

-Kohteita määritetty valmiiksi lakisääteisen suojelun (metsälain suoelin ympäristöt) tai PEFC-metsäsertifioinnin käytönrajoitusten (krit. 10 c) ojitamattomat korvet, krit. 11 harvinaistuneet suotyypit) piiriin. Tiedossa olevat kohteet havaitaan paikkatietojärjestelmästä ja aiemmin havaitsematta jääneet kohteet löydetään toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Lisäksi kohteita kartoitetaan tekemällä kohdennettua maastoinventointia metsikkökuvioille, joiden ominaisuustietojen perusteella arvioidaan olevan tämän määritelmän mukaisia, mutta tarkkaa määrittystä ei ole tehty tai voida tehdä metsikkökuvion ominaisuustietojen perusteella.

o) Luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset kitu- ja joutomaat

-Kohteita merkitty metsälain 10 §:n vähäpuustoiisiin jouto- ja kitumaan soihin. Uusia kohteita määritetään, rajataan ja tallennetaan paikkatietojärjestelmään toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Lisäksi kohteita kartoitetaan tekemällä kohdennettua maastoinventointia metsikkökuvioille, joiden ominaisuustietojen perusteella arvioidaan olevan tämän määritelmän mukaisia, mutta tarkkaa määrittystä ei ole tehty tai voida tehdä metsikkökuvion ominaisuustietojen perusteella.